

การบริหารความเสี่ยงในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว

RISK MANAGEMENT IN SCHOOLS UNDER SAKAEO PROVINCIAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION

เอนก กล้าเกิดผล

Anek Klakerdphon

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Educational Administration, Faculty of Education, Bangkokthonburi University

e-mail: abirdnoom@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการบริหารความเสี่ยงในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว และ(2) เปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงในโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน

การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว จำนวน 367 คน กลุ่มตัวอย่างเป็น ครูโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว โดยการเปิดตารางของเครจซี่ และมอร์แกน จำนวนทั้งสิ้น 187 คน และการสุ่มแบบแบ่งแบบชั้นภูมิ การวิจัยมี 4 ขั้นตอน (1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (2) สร้างเครื่องมือ ที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (3) การเก็บรวบรวม และ(4) วิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า (1) การบริหารความเสี่ยงในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ มีระดับความคิดเห็นสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ด้านอาคารสถานที่อยู่ในระดับมาก และด้านการลดความเสี่ยงและการปรับตัว อยู่ในระดับมาก และ(2) การเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงานของครูพบว่า ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหารความเสี่ยง สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว

ABSTRACT

The objectives of this research were: (1) to study risk management in schools under Sa Kaeo Provincial Administrative Organization; and (2) to compare risk management in schools under Sa Kaeo Provincial Administrative Organization on their education levels and work experience.

This research was a survey research. The population consists of 367 teachers under Sa Kaeo Provincial Administrative Organization. The sample size was teachers determined using Krejcie and Morgan's table, resulting in a total of 187 persons selected through stratified random sampling. The research process consists of four steps: (1) reviewing related literature and studies; (2) developing a research instrument in the form of a five-point Likert scale questionnaire; (3) collecting data; and (4) analyzing data. The statistical methods used include frequency, percentage, mean, Standard Deviation, and t-test.

The research results was found that: (1) risk management in schools under Sa Kaeo Provincial Administrative Organization was at the highest level. When considering each aspect, ranked from highest to lowest, the management aspect has the highest opinion level, followed by the building aspect at a high level, and the risk reduction and adaptation aspect. At a high level; and (2) comparison of risk management in schools under Sa Kaeo Provincial Administrative Organization education levels and work experience, showed

no significant differences.

Keywords: Risk Management, Sa Kaeo Provincial Administrative Organization

บทนำ

ในยุคปัจจุบันโลกเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อม ภูมิอากาศ สังคม และเศรษฐกิจ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา รวมถึงเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดที่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงในวิถีชีวิตประจำวันของนักเรียน ตั้งแต่การเดินทางจากบ้านมายังโรงเรียน ไปจนถึงการใช้ชีวิตในโรงเรียน ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้เน้นถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับนักเรียน ในสถานศึกษาทุกช่วงเวลาของวิถีชีวิตประจำวันของนักเรียน สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายในการเสริมสร้างความปลอดภัยในวิถีชีวิตประจำวันของนักเรียนจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่ อาทิ อาชญากรรม ยาเสพติด ภัยพิบัติจากธรรมชาติ โรคอุบัติใหม่ และภัยจากการพัฒนาด้านเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลกระทบต่อนักเรียนมากขึ้นในชีวิตประจำวัน (กระทรวงศึกษาธิการ ,2564)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีนโยบายที่มุ่งเน้นพัฒนาการจัดการศึกษาโดย “การศึกษาขั้นพื้นฐานวิถีใหม่ วิถีคุณภาพ” โดยเน้นความปลอดภัยในสถานศึกษา ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพที่เท่าเทียม และบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งครอบคลุมถึงการดูแลความปลอดภัยของผู้เรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษา โดยให้ปลอดภัยจากภัยพิบัติและการคุกคามทุกรูปแบบ รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาวะที่ดี ในการเตรียมความพร้อมที่จะรับมือกับโรคอุบัติใหม่และภัยคุกคามต่างๆ ซึ่งสร้างความมั่นใจต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม อีกทั้ง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดแนวทางในการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปสู่สถานศึกษาโดยตรง ซึ่งทำให้การบริหารจัดการความเสี่ยงในโรงเรียนโดยการทำของผู้อำนวยการและบุคลากรได้รับรู้ถึงความสำคัญที่ต้องได้รับการตระหนักและดำเนินการอย่างรอบคอบ จากสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งทางสังคม เทคโนโลยี และเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ล้วนส่งผลกระทบต่อการศึกษาในสถานศึกษา อีกทั้ง ในแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579) ได้ระบุถึงความเปลี่ยนแปลงของวิทยาการและเทคโนโลยี รวมถึงการเข้าสู่สังคมผู้สูงวัย ซึ่งส่งผลให้เกิดความเสี่ยงที่โรงเรียนต้องเผชิญอย่างต่อเนื่อง กระทรวงศึกษาธิการจึงได้จัดทำคู่มือการบริหารจัดการความเสี่ยงในสถานศึกษา ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับโรงเรียนในการวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยง รวมถึงการจัดทำแผนรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของนักเรียน

การจัดการศึกษาและการบริหารจัดการความเสี่ยงในโรงเรียนโดยผู้อำนวยการ ครูและบุคลากรทางการศึกษาจะต้องนำนโยบายการบริหารจัดการความเสี่ยงในสถานศึกษา จัดทำยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาตามแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ให้มีการบริหารจัดการความเสี่ยง ให้นักเรียนได้มีความปลอดภัยในวิถีชีวิตประจำวัน การบริหารจัดการความเสี่ยงในโรงเรียนมีความสำคัญต่อการจกกิจกรรม (ณชธิญา ปัทมทัตตานนท์,2566) โดยการนำของผู้บริหารและผู้มีส่วนร่วมในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของนักเรียน สถานการณ์ล่าสุด เหตุการณ์ไฟไหม้รถบัสนักเรียนที่ไปทัศนศึกษา ถือเป็นสถานการณ์ของความเสี่ยงที่โรงเรียนต้องเผชิญในการจัดกิจกรรมเสริม

การเรียนรู้ ที่สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการบริหารความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดความปลอดภัยทั้งทางร่างกายและจิตใจของนักเรียน เผชิญกับความเครียดในชีวิตประจำวัน (BBC. NEW THAI,2567) อาทิ การเดินทางโดยรถรับส่งหรือมอเตอร์ไซค์อาจเกิดอุบัติเหตุ การขาดความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยี การเล่นร่วมกันอาจมีความรุนแรง การขึ้นลงบันได การกระโดดเล่น เครื่องเล่นกลางแจ้ง เป็นส่วนหนึ่งของความเสี่ยงที่อาจเกิดได้ในทุกเวลา ทุกสถานที่ในโรงเรียน

จากสถานการณ์ที่นำเสนอข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษา การบริหารความเสี่ยงในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว เพื่อเตรียมความพร้อมและลดผลกระทบจากปัญหาต่างๆ ในวิถีชีวิตประจำวันที่สามารถเกิดขึ้นได้ การศึกษานี้คาดว่าจะช่วยพัฒนานโยบายและมาตรการในการบริหารความเสี่ยงในโรงเรียนให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและบริบทของท้องถิ่น

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัย การบริหารความเสี่ยงในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้วผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

- 1 เพื่อศึกษาระดับการบริหารความเสี่ยงในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว
- 2 เพื่อเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว จำแนกตาม ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษา เรื่อง การบริหารความเสี่ยงในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

ตัวแปรต้น

ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม
ระดับการศึกษา
☐ ระดับปริญญาตรี
☐ สูงกว่าระดับปริญญาตรี
ประสบการณ์การทำงาน
☐ 1 -10 ปี
☐ 11 ปีขึ้นไป

ตัวแปรตาม

การบริหารความเสี่ยงในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว
1) ด้านอาคารสถานที่
2) ด้านการบริหารจัดการ
3) ด้านการลดความเสี่ยงและการปรับตัว

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารความเสี่ยงในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเรื่อง การบริหารความเสี่ยงในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างไว้ดังนี้

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว จำนวน 11 โรงเรียน ทั้งหมด 367 คน
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว โดยการเปิดตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan 1970: 607-610) ได้จำนวนทั้งสิ้น 187 คน และการสุ่มแบบแบ่งแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าและคัดแปลงจากหนังสือ เอกสาร ตำรา แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ การบริหารความเสี่ยงในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) การประเมินแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยกำหนดค่าระดับดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง การบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับปฏิบัติมากที่สุด
- ระดับ 4 หมายถึง การบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับปฏิบัติมาก
- ระดับ 3 หมายถึง การบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับปฏิบัติปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง การบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับปฏิบัติน้อย
- ระดับ 1 หมายถึง การบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับปฏิบัติน้อยที่สุด

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาจากแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากผลงานวิจัย เอกสาร และตำราต่างๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง
2. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ของผู้ตอบแบบสอบถาม
3. สร้างแบบสอบถามเป็นรายชื่อโดยครอบคลุมเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง
4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอ อาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจความถูกต้องและความสอดคล้องกับองค์ประกอบการวิจัย
5. ผู้วิจัยปรับแก้ไขแบบสอบถามแล้วนำแบบสอบถามเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบหาความตรงเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าความเที่ยงตรงของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item of Objective Congruence: IOC) ซึ่งได้ 1.00
6. ปรับปรุงแบบสอบถามตามที่คุณผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะ จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มทดลองที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach's Alpha) (บุญชม ศรีสะอาด และ บุญส่ง นิลแก้ว, 2535, 99) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .67
7. นำแบบสอบถามที่พัฒนาเรียบร้อยแล้วนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการกองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว เพื่อขออนุญาตครู และขอความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล และติดตามรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง
3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับมาแล้วตรวจสอบความถูกต้อง
4. ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ ของแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมมาเพื่อนำไปวิเคราะห์ต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- 5.1 ตอนที่ 1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยใช้แจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

5.2 ตอนที่2 การบริหารความเสี่ยงในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำผลไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในการวิเคราะห์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best) มีรายละเอียดดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00	หมายถึง การบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับปฏิบัติมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50	หมายถึง การบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับปฏิบัติมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50	หมายถึง การบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับปฏิบัติปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50	หมายถึง การบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับปฏิบัติน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50	หมายถึง การบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับปฏิบัติน้อยที่สุด

การเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ใช้การหาค่า t (t- test)

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 สถิติพื้นฐาน ประกอบด้วย

- 1) แจกแจงความถี่
- 2) ร้อยละ (%)
- 3) ค่าเฉลี่ย (\bar{x})
- 4) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
- 5) การทดสอบค่า t ชนิดกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม เป็นอิสระต่อกัน (Independent t-test)

ผลการวิจัย

การบริหารความเสี่ยงในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว พบว่าภาพรวมของการบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ มีระดับความคิดเห็นสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ด้านอาคารสถานที่อยู่ในระดับมาก และด้านการลดความเสี่ยงและการปรับตัว อยู่ในระดับมาก เมื่อสรุปผลรายด้านสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การบริหารความเสี่ยงในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ด้านอาคารสถานที่ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไป น้อย คือการที่สถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมกันพิจารณาการจัดอาคารสถานที่ที่เอื้อต่อการเรียนการสอนและความปลอดภัยของนักเรียนในระดับมากที่สุด รองลงมา คือการที่สถานศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมพิจารณาและเลือกวัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณภาพมาตรฐานและความปลอดภัยสำหรับติดตั้งในชั้นเรียน ได้คะแนนต่ำสุดคือการที่สถานศึกษาและบุคลากรร่วมกันสำรวจและติดตามความเรียบร้อย ความสะอาด และความปลอดภัยด้านอาคารสถานที่อย่างต่อเนื่อง

2. การบริหารความเสี่ยงในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้วด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ การที่ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรในโรงเรียนนำผลการติดตามมาพิจารณา แก้ไข ซ่อมบำรุงอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ การใช้งานให้อยู่ในสภาพการใช้งานที่ปลอดภัยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือการที่ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรในโรงเรียน และนักเรียน ร่วมประชุมสร้างความเข้าใจต่อความเสี่ยงในสถานศึกษาและปฏิบัติตนให้มีความปลอดภัยที่เหมาะสม และการที่ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรในโรงเรียนติดตามเผ่าระวัง ป้องกันความเสี่ยงในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และข้อที่ได้คะแนนต่ำสุดคือการที่ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรในโรงเรียนร่วมกันรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับความเสี่ยงของสถานศึกษาและนำมาวิเคราะห์ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นให้ชัดเจน

3. การบริหารความเสี่ยงในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้วด้านการลดความเสี่ยงและการปรับตัว อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือการที่ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมประชุมพิจารณาแนวปฏิบัติเพื่อลดความเสี่ยงให้เหมาะสมต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในบริบทอย่างต่อเนื่องมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือการที่ผู้บริหารสถานศึกษาประสานความร่วมมือจากสถานีตำรวจ สถานีอนามัยมาให้ความรู้และนำการปฏิบัติตนแก่นักเรียนเพื่อลดความเสี่ยงในวิถีชีวิตประจำวัน และการที่ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรในโรงเรียนร่วมให้ความรู้ในการปฏิบัติตนแก่ผู้เรียนในการลดความเสี่ยงภายในสถานศึกษาและการสัญจรไปมาในกิจกรรมหน้าเสาธงเสมอ เท่ากันทั้งสองประเด็น และข้อที่ได้คะแนนต่ำสุดคือการที่ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมวิเคราะห์ความเสี่ยงภายในสถานศึกษาและจากบริบทที่ส่งผลกระทบต่อสถานศึกษา

4. ผลการเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว จำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ในภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษากาการบริหารความเสี่ยงในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ผู้วิจัยพบประเด็นที่สำคัญ สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังต่อไปนี้

1. การบริหารความเสี่ยงในโรงเรียน พบว่า การบริหารความเสี่ยงในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา บุคลากรในโรงเรียน และนักเรียน ร่วมประชุม สร้างความเข้าใจต่อความเสี่ยงในสถานศึกษาและปฏิบัติตนให้มีความปลอดภัยที่เหมาะสม กำหนดแผนงาน จัดหางบประมาณที่เพียงพอต่อการดูแลติดตาม เผ่าระวัง แก้ไข ซ่อมบำรุง อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ การใช้งานให้อยู่ในสภาพการใช้งานที่ปลอดภัย ป้องกันความเสี่ยงประเมินและจัดทำรายงานการบริหารความเสี่ยงเสนอต่อต้นสังกัดอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่มุ่งเน้นการสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษา ซึ่ง

สอดคล้องกับงานวิจัยของวิชัย พันธนะหิรัญ (2563) ที่ศึกษาเรื่องการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการบริหารความเสี่ยงในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะในด้านความปลอดภัยของผู้เรียน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของสมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์ (2561) ที่เสนอว่าการบริหารความเสี่ยงเชิงรุกเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับองค์กรสมัยใหม่ โดยเฉพาะสถานศึกษาที่มีความรับผิดชอบต่อความปลอดภัยของผู้เรียน การป้องกันความเสี่ยงล่วงหน้าจึงมีความสำคัญมากกว่าการแก้ไขปัญหาเมื่อเกิดขึ้นแล้ว ทั้งนี้เป็นไปตามทฤษฎีการบริหารความเสี่ยงเชิงป้องกัน (Preventive Risk Management Theory) ของ Williams และ Heins (2017) ที่ให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ความเสี่ยงล่วงหน้าและการสร้างมาตรการเชิงป้องกันมากกว่าการแก้ไขปัญหาเมื่อเกิดขึ้นแล้ว เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด และระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการลดความเสี่ยงและการปรับตัว ด้านการบริหารจัดการ และด้านอาคารสถานที่ ตามลำดับ สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1) ด้านอาคารสถานที่อยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การที่สถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมกันพิจารณาการจัดการอาคารสถานที่ที่เอื้อต่อการเรียนการสอนและความปลอดภัยของนักเรียน สะท้อนให้เห็นว่าโรงเรียนให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการอาคารสถานที่ สอดคล้องกับแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative Management) ของ Robbins และ Coulter (2018) ที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการตัดสินใจ ซึ่งจะส่งผลให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของนิตยา มั่นชำนาญ (2562) ที่ศึกษาเรื่องการบริหารความเสี่ยงด้านอาคารสถานที่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการอาคารสถานที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับความปลอดภัยของผู้เรียน อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือการที่สถานศึกษาและบุคลากรร่วมกันสำรวจและติดตามความเรียบร้อย ความสะอาด และความปลอดภัยด้านอาคารสถานที่ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งแม้จะอยู่ในระดับมากแต่ยังมีช่องว่างในการพัฒนา จากแนวคิดของ Safety Management System (SMS) ที่เสนอโดย Reason (2016) การตรวจสอบความปลอดภัยอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องเป็นองค์ประกอบสำคัญของการป้องกันอุบัติเหตุและความเสี่ยง จึงควรมีการพัฒนากระบวนการสำรวจและติดตามที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประภาศรี ฉายศรี (2564) ที่เสนอว่าการสำรวจอาคารสถานที่อย่างเป็นระบบและสม่ำเสมอสามารถลดความเสี่ยงด้านความปลอดภัยได้ถึงร้อยละ 68

2) ด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากที่สุด เพราะการที่ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรในโรงเรียนนำผลการติดตามมาพิจารณา แก้ไข ซ่อมบำรุงอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ การใช้งานให้อยู่ในสภาพการใช้งานที่ปลอดภัย สะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับการนำข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดวงจรคุณภาพ PDCA ของ Deming ที่เน้นการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement) โดยเฉพาะในขั้นตอน Act ที่นำผลการประเมินมาปรับปรุงการดำเนินงาน (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2563) งานวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของสมพงษ์ อังกสิทธิ์ (2563) ที่

พบว่า การนำผลการติดตามมาใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงเป็นปัจจัยสำคัญของความสำเร็จในการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือการทำหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรในโรงเรียนร่วมกันรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับความเสี่ยงของสถานศึกษาและนำมาวิเคราะห์ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นให้ชัดเจน จากทฤษฎีการบริหารความเสี่ยงของ COSO (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission) ที่เสนอโดย Moeller (2019) การระบุและวิเคราะห์ความเสี่ยงเป็นขั้นตอนสำคัญในการบริหารความเสี่ยงองค์กร (Enterprise Risk Management) การที่ประเด็นนี้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดสะท้อนว่าควรมีการพัฒนากระบวนการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศด้านความเสี่ยงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2564) ที่เสนอแนะว่าการวิเคราะห์ข้อมูลความเสี่ยงอย่างเป็นระบบสามารถช่วยลดความเสี่ยงในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) ด้านการลดความเสี่ยงและการปรับตัวอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากการที่ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมประชุมพิจารณาแนวปฏิบัติเพื่อ ลดความเสี่ยงให้เหมาะสมต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในบริบทอย่างต่อเนื่อง สะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ของ Senge (2016) ที่เน้นการปรับตัวขององค์กรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาภรณ์ มั่นเกตุวิทย์ (2564) ที่พบว่า การปรับตัวขององค์กรการศึกษาให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพในการบริหารความเสี่ยง นอกจากนี้ ประเด็นการที่ผู้บริหารสถานศึกษาประสานความร่วมมือจากสถานีตำรวจ สถานีอนามัยมาให้ความรู้และ นำการปฏิบัติตนแก่นักเรียนเพื่อลดความเสี่ยงในวิถีชีวิตประจำวันมีค่าเฉลี่ยสูงเช่นกัน สอดคล้องกับแนวคิดเครือข่ายความร่วมมือ (Collaborative Network) ของ Thomson และ Perry (2017) ที่เน้นความร่วมมือระหว่างองค์กรในการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน จากแนวคิดการบริหารความเสี่ยงแบบบูรณาการ (Integrated Risk Management) ของ Hopkin (2018) การประสานความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารความเสี่ยง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทราวดี มากมี (2563) ที่พบว่า การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญ

ผลการเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว จำแนกตาม ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน สามารถอภิปรายได้ดังนี้

ผลการเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว จำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งอาจเกิดจากการที่ทุกระดับการศึกษามีมาตรฐานและแนวทางปฏิบัติที่คล้ายคลึงกันในการจัดการความเสี่ยงในองค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย ใจดี (2563) ที่พบว่าการจัดการในองค์กรที่มีโครงสร้างชัดเจน และแนวทางปฏิบัติที่กำหนดไว้ล่วงหน้า จะช่วยลดความแตกต่างในการดำเนินงานระหว่างกลุ่มบุคลากรที่มี

ระดับการศึกษาต่างกัน นอกจากนี้ แนวคิดของ Mintzberg (1979) เกี่ยวกับโครงสร้างองค์กรระบุว่า ในระบบที่มีมาตรฐานสูง การปฏิบัติงานจะขึ้นอยู่กับกระบวนการมากกว่าความสามารถเฉพาะตัวของบุคลากร ซึ่งอาจเป็นเหตุผลที่ทำให้ระดับการศึกษาไม่ส่งผลต่อความแตกต่างในการบริหารความเสี่ยงในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว และสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตรา วิมลธรรม (2563) ที่พบว่า ระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงานไม่มีผลต่อการรับรู้และการมีส่วนร่วมในการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา เนื่องจากการบริหารความเสี่ยงเป็นนโยบายที่ทุกคนในองค์กรต้องปฏิบัติตาม สอดคล้องกับแนวคิดวัฒนธรรมความปลอดภัย (Safety Culture) ของ Cooper (2015) ที่เสนอว่าองค์กรที่มีวัฒนธรรมความปลอดภัยที่เข้มแข็งจะมีการรับรู้และการปฏิบัติด้านความปลอดภัยที่สอดคล้องกันในทุกระดับขององค์กร โดยไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งเกิดจากระบบสนับสนุน เช่น คู่มือหรือมาตรฐานปฏิบัติที่ช่วยให้บุคลากรทุกคนสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยไม่คำนึงถึงระยะเวลาการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ สุขสมบัติ (2564) ที่พบว่า การมีทรัพยากรสนับสนุน เช่น การอบรมหรือคู่มือปฏิบัติงาน มีบทบาทสำคัญในการลดช่องว่างด้านประสบการณ์ของบุคลากรในองค์กร นอกจากนี้ แนวคิดของ Kolb (1984) เกี่ยวกับวงจรการเรียนรู้ (Experiential Learning Cycle) ระบุว่า การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงไม่ได้เป็นเพียงปัจจัยเดียวในการพัฒนาทักษะ แต่ยังขึ้นอยู่กับกระบวนการสะท้อนและปรับปรุง ซึ่งอาจอธิบายได้ว่าทำไมบุคลากรที่มีประสบการณ์แตกต่างกันจึงสามารถบริหารความเสี่ยงได้ในระดับใกล้เคียงกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1) นำผลการวิจัยไปพิจารณาประชุม และสร้างความเข้าใจถึงความเสี่ยงที่ส่งผลต่อสถานศึกษา บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง และผู้เรียน
- 2) นำผลการวิจัยไปพิจารณาในการกำหนดหน้าที่และปฏิบัติงานในการดูแลความปลอดภัยของผู้เรียนได้อย่างครอบคลุม
- 3) นำผลการวิจัยไปพิจารณากำหนดมาตรการความเรียบร้อย ความสะอาด และความปลอดภัย ด้านอาคารสถานที่อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการวิจัย รูปแบบการบริหาร ความเสี่ยงที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว โดยเฉพาะในประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ
- 2) ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารความเสี่ยงกับประสิทธิผลของโรงเรียน เพื่อให้เห็นผลลัพธ์ของการบริหารความเสี่ยงที่มีต่อคุณภาพการศึกษาโดยรวม

บรรณานุกรม

จิตรรา วิมลธรรม. (2563). การรับรู้และการมีส่วนร่วมในการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา.

วารสารวิจัยทางการศึกษา.

ธรร สุนทรยุทธ์. (2555). **การบริหารความเสี่ยงทางการศึกษา.** เอกสารประกอบการสอน.

มหาวิทยาลัยนเรศวร.

นิตยา มั่นชำนาญ. (2562). **การบริหารความเสี่ยงด้านอาคารสถานที่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน**

เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์.

ประกอบ กุลเลี้ยง. (2550). **การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา.** มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

ประภาศรี ฉายศรี. (2564). ระบบการสำรวจอาคารสถานที่เพื่อลดความเสี่ยงด้านความปลอดภัยใน

สถานศึกษา. **วารสารการบริหารการศึกษา.**

พรทิพย์ สุขสมบัติ. (2564). บทบาทของทรัพยากรสนับสนุนในการลดช่องว่างด้านประสิทธิภาพของ

บุคลากรในองค์กรการศึกษา. **วารสารวิชาการการศึกษา.**

พิชิต ฤทธิจรรยา. (2563). **การวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารการศึกษา.** สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย.

ภัทราวดี มากมี. (2563). การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารความเสี่ยงใน

สถานศึกษา. **วารสารการบริหารการศึกษา.**

วิชัย พันธนะหิรัญ. (2563). **การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์

บัณฑิต.

ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. (2564). การวิเคราะห์ข้อมูลความเสี่ยงอย่างเป็นระบบในสถานศึกษา. **วารสารวิชาการ**

การศึกษา.

สมชาย ใจดี. (2563). การจัดการในองค์กรที่มีโครงสร้างชัดเจนและแนวทางปฏิบัติที่กำหนดไว้ล่วงหน้า.

วารสารการบริหารการศึกษา.

สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์. (2561). **การบริหารความเสี่ยงเชิงรุก.** สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมพงษ์ อังกลสิทธิ์. (2563). ปัจจัยสำคัญของความสำเร็จในการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา.

วารสารวิชาการการศึกษา.

สุภาภรณ์ มั่นเกิดวิทย์. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวขององค์กรศึกษากับประสิทธิภาพใน

การบริหารความเสี่ยง. **วารสารการบริหารการศึกษา.**

Kolb, D. A. (1984). **Experiential learning: Experience as the source of learning and**

development. Prentice-Hall.

Mintzberg, H. (1979). **The structuring of organizations: A synthesis of the research.**

Prentice-Hall.

- Moeller, R. R. (2019). COSO enterprise risk management: **Establishing effective governance, risk, and compliance processes** (3rd ed.). Wiley.
- Reason, J. (2016). **Managing the risks of organizational accidents**. Routledge.
- Robbins, S. P., & Coulter, M. (2018). **Management (14th ed.)**. Pearson.
- Senge, P. M. (2016). The fifth discipline: **The art and practice of the learning organization (Revised ed.)**. Doubleday.
- Thomson, A. M., & Perry, J. L. (2017). Collaboration processes: **Inside the black box. Public Administration Review, 66(1), 20-32.**
- Williams, C. A., & Heins, R. M. (2017). **Risk management and insurance** (13th ed.). McGraw Hill.
- Cooper, M. D. (2015). **Towards a model of safety culture**. Safety Science, 36(2), 111-136.
- Hopkin, P. (2018). Fundamentals of risk management: **Understanding, evaluating and implementing effective risk management** (5th ed.). Kogan Page.